

POIKKEUSOLOT, VÄESTÖNSUOJELU JA VÄESTÖNSUOJAT

POIKKEUSOLOT

Poikkeusolot määritellään valmiuslaissa (1080/1991) ja lain tarkoituksena on poikkeusoloissa

- turvata väestön toimeentulo ja maan talouselämä,
- ylläpitää oikeusjärjestystä, perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä
- turvata valtakunnan alueellinen koskemattomuus ja itsenäisyys.

Viranomaisilla on lakiin perustuva velvollisuus varautua toiminnan jatkuvuuteen myös poikkeusoloissa. Poikkeusoloista päätetään valmiuslain nojalla annettavalla asetuksella, joka oikeuttaa valtioneuvoston päättämään asetuksen edellyttämistä toimenpiteistä ja erityisistä toimivaltuuksista. Poikkeusoloissa valmiuslaki antaa viranomaisille lisää toimivaltuuksia, joita niillä ei normaalioloissa ole.

POIKKEUSOLOJA OVAT

- Suomeen kohdistuva aseellinen hyökkäys ja sota sekä sodan jälkitila;
- Suomen alueellisen koskemattomuuden vakava loukkaus ja maahan kohdistuva sodanuhka;
- vieraiden valtioiden välinen sota tai sodanuhka ja sellainen sodanuhkaa merkitsevä vakava kansainvälinen jännitystila, joka edellyttää välttämättömiä toimenpiteitä Suomen puolustusvalmiuden kohottamiseksi, sekä muu vaikutuksiltaan näihin verrattava Suomen ulkopuolella sattunut erityinen tapahtuma, jos siitä voi aiheutua vakava vaara kansallisen olemassaolon ja hyvinvoinnin perusteille;
- välttämättömien polttoaineiden ja muun energian sekä raaka-aineiden ja muiden tavaroiden tuonnin vaikeutumisesta tai estymisestä taikka muusta vaikutuksiltaan näihin verrattavasta kansainvälisen vaihdannan äkillisestä häiriintymisestä aiheutuva vakava uhka väestön toimeentulolle tai maan talouselämän perusteille; sekä
- suuronnettomuus, edellyttäen, että tilanteen hallitseminen ei ole mahdollista viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin.

VÄESTÖNSUOJELU

Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuu erilaisia uhkia. Pahimmat poikkeusolot, joihin Suomi saattaisi joutua, liittyvät aseelliseen hyökkäykseen ja sotaan (Yhteiskunnan elintärkeiden toimien turvaamisen strategia, valtioneuvoston periaatepäätös 27.11.2003).

Pelastusviranomaiset varautuvat ihmisten ja omaisuuden suojaamiseen poikkeusoloissa. Viranomaisten normaalioloissa tekemät väestönsuojelusuunnitelmat ja väestönsuojien rakentaminen luovat perustan väestön suojaamiselle myös poikkeusoloissa.

VIRANOMAISTEN HOITAMA VÄESTÖNSUOJELU

Viranomaisten hoitamasta väestönsuojelusta vastaavat valtio, pelastustoimen alueet ja kunnat. Yhteiskunnan toimintojen kannalta tärkeiden virastojen, laitosten ja tuotantolaitosten toiminta on kyettävä turvaamaan. Pelastuslaitos laatii yhteistyössä alueen kuntien kanssa väestön suojaamista koskevat suunnitelmat sekä huolehtii oman organisaationsa valmiudesta väestönsuojelutehtäviin ja omatoimisen varautumisen organisoimisesta poikkeusolojen varalle. Väestönsuojelussa tarvittavat pelastus-, ensiapu-, sairaankuljetus- sekä huoltomuodostelmat perustetaan vasta poikkeusoloissa. Näissä tehtävissä on silloin noin 85 000 henkilöä.

Poikkeusolojen varalta pelastuslaitos

- laatii suunnitelmia (mm. evakuointi, pelastustoiminta, ensiapu ja tiedotus)
- ylläpitää johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmiä ja tietoliikenneyhteyksiä,
- kouluttaa tarvittavan henkilöstön alueen väestönsuojeluorganisaatioihin ja
- huolehtii kiinteistön omistajien ja kansalaisten omatoimisen varautumisen organisoimisesta.

Väestönsuojelun perustana on suojautuminen väestönsuojiiin. Viranomaiset varautuvat myös evakuointiin. Evakuoinnin tarkoituksena on siirtää väestö uhanalaiselta paikalta turvallisempaan paikkaan.

Väestönsuojeluun luetaan myös **yritysten ja laitosten, kiinteistöjen omistajien sekä kansalaisten omatoiminen varautuminen poikkeusoloihin.**

VÄESTÖNSUOJAT

Väestönsuojia on useimmissa 1950-luvun lopun jälkeen rakennetuissa kerrostaloissa. Kaikkiin uusiin vähintään 600 m² asuin- ja työpaikkarakennuksiin tehdään väestönsuoja. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus kuuluu rakennuksen omistajalle.

Väestönsuoja suojaa säteilyltä, kaasuilta, sortumilta ja tavanomaisilta aseilta. Suojan ovi merkitään väestönsuojelun tunnuksella. Väestönsuojan laitteet tarvitsevat säännöllistä huoltoa kuten muutkin kiinteistön laitteet.

Väestönsuojat rakennetaan lähinnä sodan varalle. Siksi suojaa ei vaadita pidettäväksi jatkuvasti käyttövalmiina.

Väestönsuojaa voidaan käyttää vaikkapa kokoontumistilana, uimahallina, parkkihallina, metrotunnelina tai harrastustilana. Edellytyksenä on, että suoja voidaan tyhjentää ja laittaa käyttökuntoon 24 tunnissa.

Kunnan on tarvittaessa rakennettava yleinen väestönsuoja suojelukohteessa asuvien turvaksi. Suojelukohteella tarkoitetaan aluetta tai paikkaa, joka on todennäköinen hyökkäyskohde uhkatilanteessa. Sisäasiainministeriö voi määrätä asutus-, teollisuus-, liikenne- tai muun niihin verrattavan keskuksen suojelukohteeksi.

Suomessa on suojapaikkoja lähes 3,4 miljoonalle ihmiselle. Väestönsuojat sijaitsevat asuintaloissa ja yleisissä rakennuksissa. Suojista 40 % on työpaikkojen yhteydessä ja 60 % asuntojen yhteydessä. Yleisissä väestönsuojissa on 110 000 suojapaikkaa. Maaseudulla ja omakotialueilla ei yleensä ole väestönsuojia.

SUOJAUTUMINEN POIKKEUSOLOISSA

Väestöä varoitetaan vaaratilanteesta yleisellä vaaramerkillä. Jokaisen ihmisen tulisi tunnistaa yleinen vaaramerkki ja tietää siihen liittyvät toimintaohjeet vaaratilanteessa. Varoittamisen jälkeen suojaudutaan ensisijaisesti sisälle ja vasta viranomaisten ohjeiden jälkeen väestönsuojiiin. Poikkeusoloissa yleisen vaaramerkin kuultuaan tulee siirtyä välittömästi suojatiloihin.

